

DE TIJGER
 Redactie:
 Maj. M. F. A. Broek,
 Kaplt. M. J. O. Brause,
 Sgt. J. G. M. C. van Asseldonk.

DE TIJGER
 Weekblad van De Tijger-Brigade
 No. 79

Secretariaat en Administratie:
DIENST WELFARE
 Tel. Smg. 220

ZATERDAG, 25 OCT. 1947.

OPLAAG 7500

IN MEMORIAM,

Sold. D. Veenkamp, O. Comp. III-7 R.I.
 Geb. 12 Aug. '25, gesneuveld 18 Oct. '47 bij Wareng.
 Korp. A. Kranenburg, O. Comp. III-7 R.I.
 Geb. 1 April '25, gesneuveld 18 Oct. '47 bij Wareng.
 1e Luit. D. N. van Wijk, Staf III-7 R.I.
 Geb. 7 Juli '15, gesneuveld 19 Oct. '47 bij Wareng.
 Sold. H. de Vos, Staf III-7 R.I.
 Geb. 2 Sept. '25, aan bij Wareng bekomen verwondingen overleden 20 Oct. '47.

Op die altijd gevaarlijke weg tussen Dempet en Goeboeg zijn vier van onze kameraden gevallen: een carrier, waarin o.a. Veenkamp en Kranenburg gezeten waren, liep bij Wareng op een mijn, en kort daarop gebeurde hetzelfde met een jeep, waardoor wij Luit. van Wijk en de Vos verloren. Vier van onze beste kameraden zijn van ons heen gegaan. Deze dingen zijn hard; onze woorden schieten te kort om uit te drukken wat dit verlies voor de familieleden moet betekenen. Beter doen wij door hen in onze gebeden te gedenken.

Sold. Veenkamp, rustige, onopvallende figuur, die zijn plicht deed ook daar waar hij gevaar wist.
 Korp. Kranenburg, ook iemand, over wie de geschiedenis verder zal zwijgen, maar die behoorde tot de velen van Neerland's beste zonen, die in deze critieke tijd hun plicht verstonden.

Luit. van Wijk, man van fijne beschaving en brede ontwikkeling van verstand, heel veel verantwoordelijkheid, juist omdat het hem bij alles te doen was om de Waarheid. Een sierraad voor het officierskorps, gezien bij de troep en zeer gevalueerd door zijn collega's. Gesprekken met hem waren nooit banaal, maar altijd „interessant” in de diepe betekenis van dat woord.

Sold. de Vos, altijd opgewekt en hulpvaardig, als chauffeur van de vorige en van de tegenwoordige bataljonscommandant bij heel de troep bekend. Ook hem zullen wij zeer missen.
 Wanneer ik denk aan het heengaan van deze vier kameraden, herinner ik mij enkele woorden uit een vers van Mynus Jacobse, dat hij dichtte in de tijd van de Duitse overheersing:

„O God, doe mij dan dit weten,
 Dat, wat voorbij ging aan nood en leed,
 Is niet vergeefs geweest.”

H. S. Wassink,
 Veldprediker III-7 R.I.

Res. 1e Luitenant D. N. van Wijk.

Wat een onrust maakte zich van ons allen meester, toen na het ernstige ongeluk met een carrier van 3-7-R.I., dat aan twee van onze makers het leven kostte, ook nog de jeep van den Bataljons-commandant, die langs dezelfde gevaarlijke weg terug moest komen, uitbleef!

Voorral de 4e Compagnie van 3-7-R.I. wachtte angstig verdere berichten af gedurende die hele lange nacht van 18 op 19 October, omdat bekend was dat de Luit. Adj. Van Wijk, een week geleden nog pelotons-commandant bij 4-3-7 R.I. de jeep bestuurde. Het was haast een verlossing, toen het bericht kwam, dat de jeep op een mijn gereden was en er drie zwaar gewonden waren. We kregen weer hoop. Heelaa bij het krieken van de morgen werd deze hoop t.a.v. Van Wijk de bodem ingeslagen, door het bericht van zijn overlijden.

DAAN van WIJK, al vergaat je lichaam tot stof, in de harten van de mannen, die je van verschillende haaielike ondernemingen, ongedeerd weer thuis bracht, zul je blijven voortleven. We zullen je nimmer vergeten.

Wij mannen van de vierde Compagnie benijden je je groot geloof, waarin je bent heengegaan.
 Rust in vrede!

Commandant 4-3-7 R.I.
 Res. Kapitein,
 J. H. HOLTKAMP.

Hel monument van Ambarawa.

Er bestaat een aloude voorspelling van Djogbojo, den Javaansen zwaer over een grote strijd bij de kali Toentang. Door deze veldslag, welke het waler van de kali rood zou kleuren vijf het bloed, terwijl de bamboehouden door de stroom zouden worden meesleurd, zou Java worden bevrijd van vreemde overheersing.

Deze profetie leeft nog steeds onder het volk en, toen in November 1945 de Engels en Ambarawa overhaast ontbrunden, meende de Laskar Rajal, die in dat gebied opereerde, dat dit de profetische slag om de Toentang was. Deze rivier stroomt namelijk in de buurt van het stadje. Ter gedenken van deze overwinning richtten zij een monument op in Ambarawa, waarvoor de niet onaanvaardige prijs van 16.000 roepia's werd betaald.

Toen de Nederlandse troepen op 22 Juli '46 de stad bezetten, stond het gedenkteken nog op zijn plaats. Het was een granieten naald op een voetstuk met trappen, die op zijn punt een bol van hardsteen droeg. Tenminste wij dachten, dat het graniet en hardsteen was. Daarom schrok de bestuurder van de vechtwagen, die door een verkeerde manoeuvre op het monument aanschot, wel even. „Daar gaat mijn wagen”, het monument „ging”. Op de plaats, waar zoeven nog graniet en hardsteen stond, lag nu een hoop puin. Het bleek, dat de kern van het geheel bestond uit zand, bijeen gehouden door cementen deklagen van nauwlijks een paar centimeter dik! Tussen de pynhopen lagen de (inhard) marmeren platen, welke de inscripties hadden gedragen.

16.000 roepia's: zand schijnt kostbaar te zijn in de republiek. Er waren drie inscripties op het gedenkteken aangebracht.
 De grootste luidde:
Rawa Pening moebai dahono
Kali Toentang bomdijir getih
asarah topi
Ambarawa 20-11-1945/16-12-1945
15-12-1876/15-1-1877

Sinengkalon Wiko Saprongensi
Toewigal 4877
 En dit betekent:
 „De gave van Rawa Pening. De kali Toentang wordt overstroemd met bloed, waarbij bamboehouden worden meesleurd. De wil van de natuur en dat zal geschieden.”

De data zijn in Europese en Javaanse tijdrekening. Het Rawa Pening is het meer, waaraan Ambarawa ligt en waarin de Toentang zijn oorsprong vindt.
 Een kleinere steen draagt de woorden:
Toeoe moeda
dikirkon oleh Laskar Rajat
Ambarawa 17-2-1946
14-3-1877

De betekenis van dit opschrift: „Jonge palm. Opggericht door de Laskar Rajal.”
 En tenslotte het adres van de firma, welke de Laskar voor dit koopje aan een monument help:

Pabrikana dam pekerdja
bar. P.R.I. Ambarawa.
 Oterwel: „plan en uitvoering door de Barisan P.R.I.” Minzaam aanbevelend!
 M.B.

De Pajoeng Duiker.

Velen, vooral onder het zwakke geslacht, kijken vaak met grote ogen en open mond naar militairen, die een rode baret dragen. Waarom echter? Ik ben zelf ook zo'n pajoeng-duiker met rode baret maar... een bijzonder soort want ik zit tegenwoordig achter een bureaufeltje bij de zo gewese TIGER-Brigade, gewaand met pen en potlood, in plaats van bij een Parachutisten Compagnie. Door de aethergolven heb ik al eens hierover gesproken, maar naden hadden nog velen belangstelling in onze pajoengs. Dit bracht mij op het idee om net als onze vriend „JAN TIPPEL” in ons „TIGER” blaadje een kort verhaal te schrijven, echter niet alleen bestemd voor zijn lieve Suzie, maar ook voor al onze andere lezers, die er belang in stellen. Dus... Pajoeng-duikers! Zij zijn niets anders dan getrainde Infanteristen, die echter in oorlogstijd door de lucht veroverd en op de plaats van bestemming gedropt worden. Hun training is dan ook een verzwaaarde Infanterie-opleiding, waarbij hen later nog geleerd wordt met de pajoeng te springen. Hierdoor bekoren deze Infanteristen tot de beste soort en wordt van hen het uiterste tijdens hun training gevergd. Wanneer zij dan hierin in alle opzichten voldoen, beginnen zij met de theoretische springlessen, die later gevolgd worden door de praktische. De opleiding tot vliegend parachutist duurt, na de Infanterie-opleiding, nog tussen de 4 a 5 maanden. Ieder wing-drageende rode-baret heeft dan ook tenminste 7 schuolprongen gemaakt, waarvan 6 dag- en 1 nachtsprong. Na de theorie volgt in de eerste maanden de beoefening van het springen in zandbakken. Begonnen wordt te springen in sporttenue vanaf 1 Meter hoogte, waarna dit geleidelijk wordt opgeveerd tot 3 1/2 en 4 meter, vervolgens hetzelfde programma van voren af aan in volledig gevechtstenue!

Als deze oefeningen teneinde zijn, worden zes diverse standen geleerd om de val te breken. Daarna krijgen zij de pajoeng en leren op welke wijze moet worden gevouwen, moet worden aangedaan en hoe de werking hiervan tijdens de sprong is. En dan... dan volgt de grote dag.
 Zenuwachtig en angstig, maar met een innerlijk gevoel van trots stijgen zij één voor één in de Decota en nemen, zijdelings naast elkaar in volgorde van hun nummer, plaats. Ieder reageert nu op zijn manier. Er zijn er die heel druk praten, anderen die doodstil voor zich uitstaren, ook zijn er onder hen, die op hun nagels bijten of de knopen van hun gevechtstenue aftrekken. Echter ieder op zijn wijze, maar allemaal met dezelfde zenuwen van angst. En toch, waarom al die angst, en zenuwen, want het springen op zichzelf is dooideenvuldig en heel secuur. Gevraagd wordt, hoezo? Wel, omdat iedere pajoeng-duiker niets anders te doen heeft,

verlies voor de familieleden moet betrekken. Beter doen wij door hen in onze gebeden te gedenken.

Sold. Veenkamp, rustige, onopvallende figuur, die zijn plicht deed ook daar waar hij gevaar wist.

Korp. Kranenburg, ook iemand, over wie de geschiedenis verder zal zwijgen, maar die behoorde tot de velen van Neerland's beste zonen, die in deze critieke tijd hun plicht verstonden.

Luit. van Wijk, man van fijne beschaving en brede ontwikkelings-~~was van die nog heel veel vermach~~ *ward. Critische geest juist* omdat het hem bij alles te doen was om de Waarheid. Een sterraad voor het officierskorps, gezien bij de troep en zeer ge waardeerd door zijn collega's. Gesprekken met hem waren nooit banaal, maar altijd „interessant” in de diepe betekenis van dat woord.

Sold. de Vos, altijd opgewekt en hulpvaardig, als chauffeur van de vorige en van de tegenwoordige bataljonscommandant bij heel de troep bekend. Ook hem zullen wij zeer missen.

Wanneer ik denk aan het heengaan van deze vier kameraden, herinner ik mij enkele woorden uit een vers van Minus Jacobse, dat hij dichtte in de tijd van de Duitse overheersing:

„O God, doe mij dan dit weten,
Dat, wat voorbij ging aan nood en leed,
Is niet vergeets geweest.”

H. S. Wassink,
Veldprediker III-7 R.I.

Res. Ie Luitenant D. N. van Wijk.

Wat een onrust maakte zich van ons allen meester, toen na het ernstige ongeluk met een carter van 3-7-R.I., dat aan twee van onze makkers het leven kostte, ook nog de jeep van den Bataljons-commandant, die langs dezelfde gevaarlijke weg terug moest komen, uitbleef!

Voor al de 4e Compagnie van 3-7-R.I. wachtte angstig verdere berichten af gedurende die hele lange nacht van 18 op 19 October, omdat bekend was dat de Luit. Adj. Van Wijk, een week geleden nog pelotons-commandant bij 4-3-7 R.I. de jeep bestuurde. Het was haast een verlossing, toen het bericht kwam, dat de jeep op een mijn gereden was en er drie zwaar gewonden waren. We kregen weer hoop. Helaas bij het klieken van de morgen werd deze hoop t.a.v. Van Wijk de bodem ingeslagen, door het bericht van zijn overlijden.

DAAN van WILK, al vergaat je lichaam tot stof, in de harten van de mannen, die je van verschillende hachelijke ondernemingen, ongedeerd weer thuis bracht, zul je blijven voortleven. ~~De~~ zullen je nimmer vergeten.

Wij mannen van de vierde Compagnie benijden je je groot geloof, waarin je bent heengegaan.

Rust in vrede!

Commandant 4-3-7 R.I.
Res. Kapitein,
J. H. HOLTkamp.

Junij 11 de stad bezetten, stond het gedeukteker nog op zijn plaats. Het was een granieten naald op een voetstuk met trappen, die op zijn punt een bol van hardsteen droeg. Tenminste wij dachten, dat het graniet en hardsteen was. Daarom schrok de bestuurder van de vechtwagens, die door een verkeerde manoeuvre op het monument afschoot, wel even. „Daar gaat mijn wagon”,

het monument „ging”. Op de plaats, waar zoeven nog graniet en hardsteen stond, lag nu een hoop puin. Het bleek, dat de kern van het geheel bestond uit zand, bijeen gehouden door cementen dekplaten van nauwlijks een paar centimeter dik! Tussen de pytholopen lagen de (inderdaad) marmeren platen, welke de inscripties hadden gedragen.

16.000 roepbarts zand schijnt kosten te zijn in de republiek. Er waren drie inscripties op het gedenkteken aangebracht.

De grootste hulle:

Rawa Pening moedal dahono
Kala Toentang bomdijir getih

Ambarawa 20-11-1945/16-12-1945
15-12-1876/13-1-1877

Sintenhalan Wiko Saptongesti
Toemagal 1877.

En dit betekent:
„De gave van Rawa Pening. De kail Toentang wordt overstroimd met bloed, waarbij bamboehoeden worden meegesleurd. De wil van de natuur en dat zal geschieden.”

De data zijn in Europese en Javanese tijdrekening. Het Rawa Pawa ligt en waarin de Toentang zijn oorsprong vindt.

En kleinere steen draagt de woorden:

Toegoe moeda
dhirtom oleh Laskar Rajat

Ambarawa 17-2-1946
14-3-1877

De betekenis van dit opschrift: „Jonge palm. Opgericht door de Laskar Rajat.”

En tenslotte het adres van de firma, welke de Laskar voor dit koopje aan een monument help:

Rentjana dan pekerdja
bar. P.R.I. Ambarawa.

Ofwel: „Plan en uitvoering door de Barisan P.R.I.” Minzaam aanbevelend!

M.B.

ook voor al onze andere lezers, die er belang in stellen. Dus..... Parajong-duikers! Zij zijn niets anders dan getrainde Infanteristen, die echter in oorlogstijd door de lucht vervoerd en op de plaats van bestemming gedropt worden. Hun training is aan ook een verzwaarde Infanterie-opleiding, waarbij hen later nog geleerd wordt met de pajoeng te springen. Hierdoor behoren deze infanteristen tot de beste soort en wordt van hen het uiterste tijdens hun training gevergd. Wanneer zij dan hierin in alle opzichten voldoen, beginnen zij met de theoretische springlessen, die later gevolgd worden door de praktische. De opleiding tot verleerd parachutist duurt, na de Infanterie-opleiding, nog tussen de 4 a 5 maanden. Ieder wang-dragende rode-baret heeft dan ook tenminste 7 schoolsprongen gemaakt, waarvan 6 dag- en 1 nachtsprong. Na de theorie volgt in de eerste maanden de beoefening van het springen in zandbakken. Begonnen wordt te springen in sporttenue vanaf 1 Meter hoogte, waarna dit geleidelijk wordt opgevoerd tot 3½ en 4 meter, vervolgens hetzelfde programma van voren af aan in volledig gevechtstenue!

Als deze oefeningen ten einde zijn, worden zes diverse standen geleerd om de val te breken. Daarna krijgen zij de pajoeng en leren op welke wijze moet worden gevouwen, moet worden aangedaan en hoe de werking hiervan tijdens de sprong is. En dan dan volgt de grote dag.

Zenuwachtig en angstig, maar met een innerlijk gevoel van trots stijgen zij één voor één in de Dacota en nemen, zijdelings naast elkaar in volgorde van hun nummer, plaats.

Ieder reageert nu op zijn manier. Er zijn er die heel druk praten, anderen die doodstil voor zich uitstaren, ook zijn er onder hen, die op hun nagels blijven of de knopen van hun gewechts-tenue aftrekken. Echter ieder op zijn wijze, maar allemaal met dezelfde zenuwen van angst. En toch, waarom al die angst, en zenuwen, want het springen op zichzelf is doodeenvoudig en heel eenvoudig. Gevraagd wordt, hoezo? Wel, omdat iedere pajoeng-duiker niets anders te doen heeft,

Beste neef Piet,

ge schrijft mijn, det de post bij jullie zoo slecht deurkomt. De snap ik nie, want jouw brieven krijg ik geregeld en ze doen d'r — aan d'n datum te zien — nooit nie langer dan 'nen dag of acht over. As die van mijn dus veertien dagen onderwege blijven, mot de fout bij die postlui van jullie liggen. Meschiens det die nie zoo vling kennen werken vanweges de wernite, of de ze bang zijn de ze d'r eiges zullen overwerken, of — en de kan ok — de ze te weinig personeel hebben om 't uit te zunkten. Mar, as get mijn vraagt: 't klopt toch nie.

De zomer kan nog mar nie goed afscheid nemen; zoo af en toe hedde nog van die zomersche dagen de get zonder kachel af kunt. Mar hoe langer mooi weer, hoe beter 't is. We kunnen nog kouw zat krijgen.

Prinses Marijke is in Utrecht gedoopt. 't Waar 'n mooie plechtigheid en ik heb ze hillemaal deur de radio kennen volgen. D'n domine heet echt stichtend gesproken, 't waar ok hillemaal nie zalvend. En 't Prinseske makke af en toe van die kirgeluides, de konde goed heuren, en toen waar 't net offet van binnen bij mijn begos te kriebelen. Ons Prinselijk Gezin is toch wel 'n mooi veurbeeld. Piet. De volgende maand gaan de Prinses en de Prins naar Engeland, naar de trouwpartij van die prinses. Prinses. De zow 't ok best 'ns willen zien, mar daar hedde devezen veur nodig en die nek nie.

Over deviezen gesproken: de minister heet de leefen van 't Amerikaanse congres op bezuuk gehad, die hier 'ns kwamen kijken, hoe zulie in Amerika 't beste steun konden verleenen aan Europa. Nouw die ontvangst hebben ze in den Haag veer 'ns hendig veur mekaar gebokst. Ze hadden 'n veuroorlogsch programma in mekaar gezet mee veul en lekker eten. Toen 't bezuuk afgeloopen waar, hebben de congresleiden d'r eigen d'rover beklagd, de ze van de 'eene kokteelpartij naar de andere waren geselept en de ze nie konden begripen, de Nederland hulie nog zooveul te bliken kos geven. Daarom hebben ze ok gin tijd gehad, om 't ekenomisch leven in Nederland te bestuderen, en bovendien hebben ze 'nen glad verkeerden indruk gekregen van de weivart van Nederland. Ik kan me indenken, de ge oew gasten zoo goed meugelijk ontvangt, mar ze hadden die Amerikanen toch beter de werkelijkheid kennen laten zien. Dës nouw weer boven oewen stand leven en daar worde niks wijzer af.

Dan heet Pater de Greeve 't beter bekeken. Die heet weer 'ns 'n nieie hulppactie op touw gezet. Nouw isset gin Ruiten Troef, mar 'n pleisteractie. Ge krijg 'n kaart, waar ge postzegels op kunt plakken tot 'n bedrag van 'nen gulden. 't Is veur de slachtoffers van al die branden van de zomer. In hoofzaak isset veur Brabant, waar 't 't ergste gebrand heet, mar de andere provincies deelen d'r pret in mee. Ik weet zekers eroot sulkses

wordt. Dës naastenliefte van de bovenste plank en van de centen hoeft niks af veur dure dinees!

De leste overspanning van de groote verkeersbrug bij de Moerdijk is ok klaar. 't Zal nie laank meer duren of ge kunt weer over de brug. Wet d'n opbouw betref, kunde nie zeggen de ze in Nederland stil ziten. Die wordt mar flink aangepakt al isset jammer, det de ambtenarij mee d'ren papiwinkel nog veul vertraging veroorzaakt. Assé de nouw mar 'ns af konden leeren, mar de schijnt nie te kunnen. Op de tekstielkaart zijn weer twintig punten aangewezen. 't Is nie veul, mar we zullen mar zeggen: weinig mar uit 'n goei hart en beter we dan niks. Ze vertellen net deur de radio, det 'n Engelsch vliegtuig 'n noodlanding heet gemakt op de groote verkeersweg van den Haag naar Rotterdam, tusschen Delft en Schiedam. D'r zaten zes passagiers in en 't is zonder ongelukken afgeloopen. Dës zekers 'nen piloot uit den oorlog gewist, die de akkevelje al 'ns meer aan de hand heet gehad.

Hoe isset bij jouw Piet? De ek-stremiste schijnen 'n bietje rustiger te worren, is nie? Ik lees in de kraant teninste nie zooveul meer over schendingen en overvallen. Is de nouw de schrik veur de Veiligheidsraad of isset de schrik veur jullie, die d'r 'n bietje in komt. Ge ziet wel Piet, dek gelijk haai, toen ik oe schreef, de ze jullie toch achterat nog de schuld zouwen geven. Mar alla, de zulde ok wel weer te boven kommen. Heurde nog iets van naar huis gaan? Ons Pietje zee gisteren: as Ome Piet thuiskomt. Moeke, dan zingt Uwes zekers ok van: zie ghindsch komt de stoomboot. Want ge zult toch wel niet mee 't vliegmesjen kommen.

Ziezoo Piet, 't nieuws rakt alweer op en 't wordt zoo zuutjes aan beejd. 't Beste mar weer, heel veul groeten van ons allemael en omhelst deur oew.

Tante Kee.

Lieve Suze, liefste Poes,

ik zal je nog maar eens een lange brief schrijven, want volgende week zal ik het wel met een posthaasje moeten doen en dat heb ik voor de zoeuten alleen al nodig en dan ben ik nog bang, asdatteze aan de zijkan-ten eruit vallen. Aster teninste zoeuten in maggen verzonnen worden? Maar ik hoop, asdat het niet lang meer nodig zal wezen. Assé teminste waar is, wat of jij schrijft van de Avondpost uit Bergen op Zoom, waar offteze een commitee hebben gesticht om de jongens te ontvangen en toen aan de minister hebben gevraagd, wanneer offteze kommen, vanweges het maken van de erebogen en het bestellen van taarten, die niet te oud maggen wezen, anders bederft de slagroom. En de minister schreef, asdattewij op de 22ste November van hier vertrokken met een boot. En de minister ken het weten, want die is de baas. As hij het nouw ook maar tegen de adjudantgeneraal zegt, want die moet per slot van rekening de boot geven en de ouwe beteldressen weer uit de mobalhen halen. Het mijne zal wel te klein, ik bedoel te smal wiezen, want ik begin aan korpelen- tie te lifden. Maar ik las in een kraant, asdat dat een teken was van waardigheid en voormame levens-

straat. Voor zulke dingen moet je in het vormingshuis wezen. Dat is onderdeelend net de openbare leeszal bij ons op het van Cooftplein.

Ze bennen nouw ook weer met de conserten begonnen. Je weet wel zo klassiek, waar ze bij moeten vertel-ten, wat offer mooi aan is en je het niet zo metten kent nouw net as bij de leijke stukken. Nouw, het was in de hal van de star. Ik vond het eerst wel wat griezelig om er heen te gaan: het is zo akelig dicht bij de kolonel en al die hogen. En er waren er zekere meer, die niet durften of om die tijd slapen, want het was er niet erg vol. Een meifoor gaf uitleg van de meziek en, Foeskeliel, het was toch wel fijn. Niet zo, asdat je met je hele lijf zit mee te denken, maar zo rustig met de ogen dicht aan mooie dingen denken. Ik docht niet aan films met springende juf-trouwen net as bij die andere bed-jes, maar aan de zee en aan ons dorp en het masthos met die trise-lande bomen en aan jouw. Zouw dat nouw betekenen, asdat die meziek je verdedelt, zoasseze zeggen? Moeten ze maar eens wat van die nummer-tjes voor Djokja spelen, met uitleg! Van Djokja gesproken, ik hoorde door de Radio, asdat het heel wat minder is geworden met de aanvallen van de extrinsten sinds de laatste weken. En ze zeehen erbij, asdat dat niet aan Djokja lee, maar waaraan het wel lee zeehen ze niet. Nouw, dat bennen wij. As wij niet dag en nacht de zolen van onze schoenen hadden gelopen, zouw het niet verbejerd zijn en ik vind, asdatteze dat wel eens hadden kennen zeggen. Dat kennen ze niet dukkels genoeg zegen, het is het enige wat offteze ons kennen geven en dat niks geen deviezen kost.....

Van schoenen gesproken, ik heb er zowat, geen meer aan mijn voeten. Er bennen er genoeg, maar allemaal van die grote maten, waar je niet je hele familie in ken, zo model plunjekak. Wie zouw die dingen niet te vergeten. De zow 't ok een voordelig partijtje wezen? Nouw, voordelig is het wel, want ze blijven op de rustfamer staan. En, Poeske, wat vind ik het leuk, asdat je schrijft, asdat je een nieuwe pijp voor mijn hebt gekocht, die al ligt te wachten. Wat ik nouw heb is maar een raar ding. Het komt wel uit Amerika, maar daar sturen ze ook het beste niet naar ons toe. Ik denk, asdatteze deze pijpen niet meer kwijt kunnen aan de Amerika-nen. Maar ik heb toch nog een zwak voor hulle, sins ik dat heb gelezen 'van die kolonel met dat vliegtuig.

LATER EN NU.

Zijn wij spraks weer terug in Nederland. Dan zullen er vaak ogenblikken komen, waarop heel plotseling wij staan te dromen Over ons leven in dit Indisch land.

Allerlei beelden doemen daarbij op, Van groene kampongs en van bruine mensen, Wie weet hoe vaak wij daarbij zullen wensen Het weer te zien met vredesvlag in top.

De bergen, die het landschap domineren, Staan daar in vol bewustzijn van hun kracht, Wij hielden zoals zij dat doen de wacht..... Zo dromen wij en dromen vele keren.

Dan mengt zich in dit al plots een gezicht, Van een van ons, die alles heeft gegeven: Zijn nog maar juist begonnen jonge leven, In naam van vrijheid, recht en harde plicht, Soms horen we het buildren der kanonnen, En zien onszelf dan weer op achte gaan, En zien de velen langs de wegen staan, De duim omhoog: de vriendschap is begonnen!

Maar nog bestrijden wij de niet verslagen horden, Als afgezantten van een ideaal, Door onze houding spreken wij een taal, Die op de duur niet misverstaan kan worden.

Laat ons dit blijven doen, in altes één, Totdat de tijd van weggaan is gekomen, En maak het waard om later van te dromen, Zoodat men zeggen zal: een vriend gaat heen.

Dan komt hier één's het zegverstand recht, Omdat wij allen deden wat wij konden, Omdat wij allen deden wat wij konden, Het fundament dat wordt door ons gelegd.

die bij de hollands officieren bleef. Dat noem ik nouw eens echt samen uit samen thuis. As je soms ook nog eens een pijp ken kopen voor van de Put. Die is de zijne kwijt geraakt en hij was er zo aan gekocht. Vijf jaar had hij hem gehad in lief en leed en nouw is hij weg. Het was al een oud beestje en daarom is het mogelijk, asdat de eerlijke vindter hem aan een museum heeft gegeven en asdat hij daar nouw leeft met een briefje erbij: „Dit is de rulle pijp, die Claudius Sevelius rookte, toen hij de brug over de Waal had opgeschlagen. De bevestigingen aan de steel bennen van het knarsetanden." Hij is er nog niet over heen. Van de Put, bedel ik.

Ja, het is dukkels moeilijk om van iets te scheiden. Dat hoorde ik onderlaast ook nog, toen een paar bezitters op een feest waren geweest ergens in Semarang bij een mlidatir onderdeel. En toen ledereen docht: „Nouw bennen alle gasten allang naar huis en kennen we naar bed gaan, zagen ze ineens twee gezichten voor de raam van de slaapkamer, die niet kunnen scheiden. En die mlidatiren, die zich aan het uitkijken waren, begonnen te gillen net asof er een muis in de kamer was. En de gezichten weg, maar net ofen telaat. Nouw leggen er boebietjips. Ja, Poeske, je ken wat meemaken hier in dit pokkenland. En toch wil ledereen, die hier eenmaal is geweest maar weer terug. Ledere dag komen er mensen terug, die op re-paratierlof Geweest bennen. Ze moeten over het algemeen niet veel van Holland hebben en vinden het hier veel beter. Hoe zou het mijn bevallen asik weer in de beschaafte wereld ben terug geveerd? Ik ben er niet bang voor of het zal goed gaan, he Suzeke, want jy zal mijn wel temmen assik een beetje rouw geworden is sterker as een serstant van de week.

Ik ga weer eindigen, want er ben-ken gekomen en die wil ik gaan lezen. Mijn slapie zit nog te pennen. Die schrijft ledere dag een brief van vier kantjes. Die heeft geen welfa-re nodig. Ik ben niet zo vlot met de pen. Ik zeg geen woorden, maar daden. En daarom voeg ik de daad bij het woord met honderdduizend zoeunen van hem, die zich noerft je

Soldaat eerste klasse
der Infanterie
Jan.

zalvend. En 't Prinseske makte af en toe van die kirkelidjies, de konde goed heuren, en toen waar 't het offiet van binnen bij mijn begos te kriebelen. Ons Prinselijk Gezind is toch wel 'n mooi veurbild, Piet. De volgende maand gaan de Prinses en de Prins naar Engeland naar de trouwpartij van die ~~Engelsche Prinses~~. De zoutw 't 't best 'ns willen zien, mar daar hadde deviezen veur nodig en die heik nie.

Over deviezen gesproken: de menster heet de leejen van 't Amerikaasche congres op bezunnik gehad, die hier 'ns kwamen kijken, hoe zulie in Amerika 't beste steun konden verleenen aan Europa. Nouw die ontvansgt hebben ze in den Haag weer 'ns hendig veur mekaar gelooft. Ze hadden 'n veuroorlogsch programma in mekaar gezet mee veul en iekker eten. Toen 't bezunnik afgeloopen waar, hebben de congresleje d'r eigen d'rover beklagd, dè ze van de eene kokkeelpartij naar de andere waren gesleeyt en dè ze nie konden begrjpen, dè Nederland hullie nog zooveul te blikken kos geven. Daarom hebben ze ok gin tijd gehad, om 't ekanonisch leven in Nederland te bestudeeren, en bovendien hebben ze 'nen glad verkeerden indruk gekregen van de welvaart van Nederland. Ik kan me indenken, dè ge oew gasten zoo goed meungelijk ontvansgt, mar ze hadden die Amerikanen toch beter de werkelijheid kennen laten zien. Des nouw weer hoven oewen stand leven en daar worde niks wijzer af.

Dan heet Pater de Greeve 't beter bekeken. Die heet weer 'ns 'n neie hulppactie op touw gezet. Nouw isset gin Ruiten Troef, mar 'n pleisieractie. Ge krijgt 'n kaart, waar ge postzegele op kunt plakken tot 'n bedrag van 'nen gulden. 't Is veur de slachtoffers van al die branden van van de zomer. In hoofdzaak isset veur Brabant, waar 't 't ergste gebrand heet, mar de andere provincies deelen d'r Pater in mee. Ik weet zekers

valuen. Is de nouw de schrik veur de Veiligheidsraad of isset de schrik veur julie, die d'r 'n bietje in komt. Ge ziet wel Piet, dèk gelijik haal, toen ik oe schreef, dè ze julie toch achteraf nog de schuld zouven geven. Mar alla, dè zulde ok wel weer te boven kommen. Heurde nog iets van haar huis gaan? Ons Pietje zeg gisteren: as Oome Piet thuiskomt, Moeke, dan zingt Lwes zekers ok van: zie gindsch komt de stoomboot. Want ge zult toch wel niet mee 't vliegmesfien kommen.

Ziezoo Piet, 't nieuws rakt alweer op en 't wordt zoo zuutjesaan bedtijd. 't Beste mar weer, heel veul groeten van ons allemaal en omhelst deur oew.

Tante Kee.

Lieve Suze, liefste Poes,

Ik zal je nog maar eens een lange brief schrijven, want volgende week zal ik het wel met een postblaadje moeten doen en dat heb ik voor de zonen alleen al nodig en dan ben ik nog bang asdatteze aan de zijkanten eruit vallen. Aster 'eminste zoenen in maggen verzonnen worden? Maar ik hoop, asdat het niet lang meer nodig zal wezen. Asset teminste waar is, wat of jij schrijft van de Avondpost uit Bergen op Zoom, waar ofteze een committee hebben gesticht om de jongens te ontvangen en loen aan de menster hebben gevraagd, wanneer offewe kommen, vanweges het maken van de erebogen en het bestellen van taarten, die niet te oud maggen wezen, anders bederft de slagroom. En de minister schreef, asdattevwj op de 22ste November van hier vertrokken met een boot. En de menster ken het weten, want die is de baas. As hij het nouw ook maar tegen de ajedantgeneraal zegt, want die moet per slot van rekening de boot geven en de ouwe beteldressen weer uit de mobballen halen. Hej, mijne zal wel te klein. Ik bedoel te smal wezen, want ik begin aan koppelentje te liden. Maar ik las in een krant, asdat dat een teken was van waardigheid en voorname levens-

eens hadden kennen zeggen. Dat kennen ze niet dukkels genoeg zeggen, het is het enige wat offeze ons kennen geven en dat niks geen deviezen kost.....

Van schoenen gesproken, ik heb er zowat geen meer aan mijn voeten. Er bennen er genoeg, maar allemaal van die grote maten, waar je niet je hele familie in ken, zo model pluizezak. Wie zouw die dinget ~~van Schoenen hebben?~~ Of zouw het een voordelig partijje wezen?

Nouw, voordelig is het wel, want ze blijven op de rustkamer staan.

En Poeske, wat vind ik het leuk, asdat je schijft, asdat je een nieuwe pijp voor mijn hebt gekocht, die al ligt te wachten. Wat ik nouw heb is maar een raar ding. Het komt wel uit Amerika, maar daar sturen ze ook het beste niet naar ons toe. Ik denk, asdatteze deze pijpen niet meer kwijt kommen aan de Amerikanen. Maar ik heb toch nog een zwak voor hullie, sins ik dat heb gelezen van die kolonel met dat vliegflug,

LATER EN NU.

Zijn wij straks weer terug in Nederland, Dan zullen er vaak ogenblikken komen, Waarop heel plotseling wij staan te dromen Over ons leven in dit Indisch land.

Allerlei beelden doemen daarbij op, Van groene kampongs en van brutte mensen, Wie weet hoe vaak wij daarbij zullen wassen Het weer te zien met vredesvlag in top.

De bergen, die het landschap domineren, Staan daar in vol bewustzijn van hun kracht, Wij hielden zoals zij dat doen de wacht..... Zo dromen wij en dromen vele keren.

Dan mengt zich in dit al plots een gezicht, Van een van ons, die alles heeft gegeven: Zijn nog maar juist begonnen jonge leven, In naam van vrijheid, recht en harde plicht.

Soms horen we het buldiren der kanonnen, En zien onszelf dan weer op actie gaan, En zien de velen langs de wegen staan, De duim omhoog: de vriendschap is begonnen!

Maar nog bestrijden wij de niet verslagen horden, Als afgezanten van een ideaal;

Door onze houding spreken wij een taal, Die op de duur niet misverstaan kan worden.

Laat ons dit blijven doen, in alles één, Totdat de tijd van weggaan is gekomen, En maak het waard om later van te dromen, Zodat men zeggen zal: een vriend gaat heen.

Dan komt hier ééns het zegevriend recht, Omdat wij allen onze taak verstonden, Omdat wij allen deden wat wij konden, Het fundament dat wordt door ons gelegd.

van Holland hebben en vinden het hier veel beter. Hoe zou het mijn bevalen assik weer in de beschaafde wereld ben terug gekveerd? Ik ben er niet bang voor of het zal Goed gaan, hè Suzuke, want jij zal mijn wel temmen assik een beetje rouw geworren ben: een zachte vrouwehand is sterker as een sersjant van de weelk.

je

Soldaat eerste klasse
der Infanterie

Jan.

dan op commando uit het toestel te springen. Terwijl hij weet dat de automatische opener (de static-line) hun pajoeng zal openen, zonder, dat zij aan een of ander koorde behoeven te trekken. En bij mijn weten is het in 2 jaren tijd, waarin meer dan 10.000 sprongen op onze school in JEISSORE zijn gemaakt, slechts eenmaal voorgekomen, dat een pajoeng weggerde open te gaan, hetgeen, volgens beweringen, nog aan eigen schuld te wijten was. Maar toch voelt iedere duiker voor iedere sprong op nieuw de angst in zich leven, hetgeen vermoedelijk een gevolg is van het feit, dat zij zich voor het springen steeds weer opnieuw realiseren, door de lucht te moeten vallen en dat er kans bestaat, dat juist NU hun pajoeng WEIL eens zou kunnen weigeren.

Toen ik mijn laatste sprong maakte, was mijn angstgevoel (spanning?) nog even groot als bij de eerste. Want elke keer bij het commando „Prepare for action“ stond ik bevende op, haakte zenuwachtig mijn static-line (dit is een band van koppehrem dikte en breedte) met een dubbele safety-pin aan de stralen kabel in de Dakota en plaatste mij vervolgens nog zenuwachtiger in mijn stuk (groep van 8 man) met mijn linkerbeen vooruitgeschoven en mijn borst tegen de parachute-zak van mijn voorganger. Vervolgens kwam het commando: „Number one... go!“ Tezelfder tijd ging dan een rood lichtje boven de deuropening uit en een groen aan, waarop No. 1 sprong. Gevolgd op telbeurt met 1 seconde tussennimte door de No's 2 tot en met 8. Als derde verliet ik de Dakota. Ik sprong, maar wat er in de eerste 3 en 4 seconden met mij gebeurde, kon ik me niet realiseren en heb dit ook bij geen enkele andere sprong weten vast te stellen, daar ik steeds met gesloten ogen sprong. Echter na een val van 3 a 4 seconden voelde ik mij, na enkele korte stoten, zwerfen en de ogen openende, zeg ik yer boven mij de Dakota en beneden mij de aarde.

Van dat moment af voelde ik me safe tot ongeveer 30 meter boven de grond, want toen kwam weer de angst over mij voor het neerkomen op de grond. Variërend sprongen wij van 250 meter tot 350 meter hoogte uit het toestel en deze afstanden werden afgelegd in een val van 16 tot 22 seconden. Alle sprongen zijn voor mij vrijwel aan elkaar gelijk geweest, steeds zonder ongelukken maar ook steeds met dezelfde grote spanning. Het neerkomen op de grond was voor mij bij iedere sprong weer anders. De oorzaak hiervan is dat ik eenmaal op 'n zandvlakte, eens in sawah's en eens in een klapperhulten rechtkwam, terwijl de andere sprongen op speciale droppingsvelden werden gemaakt, echter met dit verschil, dat enkele sprongen onder minder gunstige weersomstandigheden waren uitgevoerd. Ook de tenue's waren niet steeds dezelfde in onze diverse cursussprongen. Dit leverde hierdoor iedere pajoeng-duiker ook steeds weer nieuwe ervaringen bij zijn sprong op. Voor diegenen, die er belang in stellen nog het volgende: Er werden, tijdens mijn opleiding, twee soorten parachutes gebruikt en wel:

a) voor het springen van militairen die, met volledige uitrustingsmeer dan 100 kg. wogen;

b) voor het springen van militairen die, met volledige uitrustings, minder dan 100 kg. wogen.

De onder a) genoemde parachutes hebben een diameter van 34 voet en static-line van 40 meter.

De onder b) genoemde parachutes hebben een diameter van 28 voet en static-line van 35 meter.

De meest gebruikelijke parachutes, welke altijd van de beste soort zijde zijn vervaardigd, zijn wit. Daarmee werden ook nog gekleurde (blauw, zwart, groen en camouflage) parachutes voor speciale doeleinden gebruikt.

De betekenis van de kris voor den Javanez.

Voor een Westering en voor al degenen, die niet in den Archipel geboren en getogen zijn, heeft een kris alleen waarde als een curieus wapen, dat hij gaarne wil bezitten om daarmee als het ware te kunnen bewijzen, dat hij in Indië is geweest.

Voor den Javanez is de kris het teken van gezag en waardigheid en in het algemeen het teken van den vrijen man. Voor de oorlog zou een gezagdrager nooit op een officiële gelegenheid verschijnen zonder zijn kris en ook de eenvoudige deessaman tooidde zich vaak met dit wapen bij plechtige gelegenheden. Wanneer hij het had moeten verpanden, dan werd het extra voor de gelegenheid ingelost.

De meeste krisen ontleenen hun waarde alleen aan de wijze van uitvoering en het materiaal. Er zijn echter een aantal van die wapens in omloop, welke als eerststuk zijn overgeleverd van geslacht op geslacht en als heilig (poesaka) worden beschouwd. Men gelooft, dat zij eenouwen oud zijn en de meeste zijn dit ook inderdaad. Zij zijn gemaakt niet door een gewone smid, maar door een Empoe, die na lang vasten en bidden contact had verkregen met de geestenwereld en daarna de kris had vervaardigd door het ijzer tussen dunn en wijsvinger te vormen. Door deze bewerking bracht hij als het ware de geest over in het voorwerp dat van nu af als bezitziel geldt.

Vooral twee soorten krisen getienen bijzondere roem. Ten eerste die uit het rijk van Pejajaran, die volgens de legende de eerste koning van Java zou zijn geweest en wiens rijk in West-Java gelegen was. Het zou de voorloper zijn geweest van het later (1135-1222) zo machtige koninkrijk van Kediri. De krisen, welke uit dit rijk stammen, brengen echter volgens den Javanez onheil aan den bezitter. Deze gedachte leeft ook nog in het in de Preanger gebruikelijke spreekwoord van den „Setan Pejajaran“, Setan is duivel (satan).

Uit het in 1293 gegronde rijk van Madjapahit stamt een ander soort kris die zeer gewild is en zegenrijk voor den bezitter. Onder de ouden van dagen zijn experts in de beoordeling van de kris, die aan het maksel kunnen zien in welke tijd en door welke Empoe het wapen is vervaardigd. Zij zien dit hoofzakelijk aan de lijnen (pamor) in het lemnet die zij lezen zoals een dactyloscoop de lijnen van de vingers. Voor den eigenaar van zo'n poesaka-kris is zijn bezit een bezielde wezen. Met grote zorg en eerbied bewaart hij het kleinood. Elke Donderdagsavond haalt hij het voorzichtig uit de schede en brengt ermee de heilige groot door het wapen even boven zijn voorhoofd te houden. Daarna houdt hij het wapen boven de pendepa, het comfortoer waarop wierook wordt verbrand, en vervolgens bestrooft hij de kris met bloemen, welke zijn bedoeld als een maalijd voor den geest. Weer wordt de heilige groot (semban) gebracht alvorens de kris weer op te bergen in de schede.

Eens per jaar, in de maand Ramadan worden de krisen gewassen in warangan-water een soort gif, dat gemakkelijk door fier wordt opgenomen. Enkele dagen laat men het wapen in dit bad staan. Daarna wordt het met citroensap afgewreven en in de zon gedroogd.

Beroemd zijn de Empoe van Klari en zijn dochter. Klari is een dessa Zuid-Oost van Demak waar hun graf nog steeds door duizenden wordt bezocht en vereerd. Daar vervaardigden zij hun kris-sen onder bidden en vasten zonder dat er een hamer bij te pas kwam alleen met hun vingers.

Een poesaka-kris zal de Javanez nooit uit handen geven. Voor ons is het ook van belang te weten, dat deze voorwerpen voor hem een hoge waarde hebben. Wij moeten vernijden den bezitter in zijn gevoelens te kwetsen door het wapen onverschillig te behandelen of zonder noodzaak hem te ontnemen. Integendeel, wij moeten deze gevoelens ook al staan zij

DEMobilisatie

Demobilisatie, het gesprek van de dag. Een heftig verlangen en een ongelovige lach. Massa's papieren, waar je duizelig van wordt, Optimisten, die zeggen: 't duurt nog maar kort..... Brieven naar huis: maak je nog maar niet bij, In negentien-zoveel hoor je wel eens meer van mij! Loze geruchten, waar ieder iets van gelooft. Slechte wegen, paktrouilles, urenlange wacht. Armatlende stilte van een zwoele tropennacht..... Traag-kruipende dagen, geen nieuws in de krant, Indië een chaos..... steden en dorpen in brand, En toch blijft het wenken van het kleine verre land.

S. de Vries
O.-2-6 R.I.

Ton van Beers.

Ton van Beers was de eerste journalist, die de moethe nam. Semarang eens vout nauwkeuriger te bekijken. Hij heeft vinn een week door het gebied van de Brigade geworven en zich vele vrienden gemaakt door zijn meesvoelen met de soldaaten en zijn zo geheel met onze mening kloppen. Tot grote verrassing van allen bleken vaderhand de artikelen, die hij over Indië schreef een geheel andere geest te ademen. Dit is hem zeer kundlijk genomen, maar — zoals achteraf bleek — was het niet zijn schuld, maar die van zijn krant, „Het Vrije Volk“, die een tegenwoordig idee van VRIJHEID bleek te hebben.

Wij oochten het dan ook niet meer dan billigt het volgende artikel uit het Bataviaase „Dagblad“, waarin deze geschiedenis wordt verteld, onder de aandacht van onze lezers te brengen.

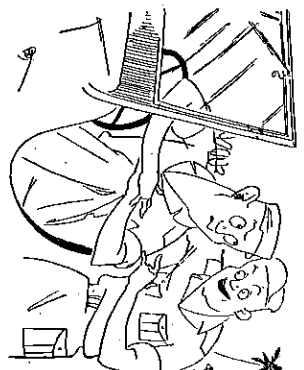
„Het Vrije Volk“ orgaan van de Partij van de Arbeid had in Indië een correspondent, Ton van Beers, een kundig en eerlijk journalist. Van Beers hield zich vooral op onder het leger, waarvan hij een warm vriend was. Hij kende de wensen en verlangens van onze jongens als weinig andere buitenspaanders. Hij trok met ze op, seelde lief en leed van hun leven. Zijn competentie om over onze strijdsvaakten te schrijven was dan ook onbetwistbaar. Van Beers zond verscheidene correspondenties naar zijn blad in Holland, waarin hij de dingen beschreef zoals hij ze zag en hoorde, zoals ze inderdaad zijn, want deze journalist houdt niet van sentimentele overdrijvingen noch van politieke vormgeving in zijn artikelen. Hij wilde deze zo objectief mogelijk houden.

Maar dit was niet in den zin van zijn lasthebbers. Die wilden het heel

ver van onze gedachten gang, eerbiedigen. Trouwens alleen reeds als familiestuk hebben zij voor den bezitter een waarde, die wij ook kunnen aanvoelen.

Sempro.

praat niet over
militaire operaties

een man een man
geen woord geen woord

andere. Zij hadden hem toch niet uitgezonden om een correspondentie te leveren, die volstrekt onpartijdig zou zijn. Neen, dat was geenszins de bedoeling geweest. Goede dingen van onze jongens te schrijven, hen voor te stellen als pacificators, als wel-doeners voor grote groepen der geterroriseerde bevolking, dat was niet volgens het politieke recept van „Het Vrije Volk“.

Met de brieven van Van Beers wist dit blad eigenlijk geen raad. Of ja, het geval was toch niet zo heel moeilijk op te lossen, het was zelfs heel eenvoudig. Men had toch een polboud bij de hand, dat zich zeer gewillig leende voor het aanbrenge van wijzigingen of het schrappen van hele passages, waardoor het artikel een geheel andere tendenz kreeg dan die, welke de schrijver er in had willen leggen. De correspondentie werd dus eerst behoorlijk politiek aangepast aan de smaak en de overtuiging van het milieu, waarvoor het bestemd was alvorens zij in de krant verscheen.

Doch Van Beers is een man niet karakter, die dit niet nam. Dus bedankte hij voor de eer om hier langer te zitten en zijn correspondenties op deze wijze te zien vermindert en „gezuiverd“. Hij ging heen, vertrok weer naar huis als een zwaar gedisillusioneerd man. En misschien zal „Het Vrije Volk“ de vacature wel doen vervullen door een Pabter 't Hoen of meneer Van Rantwijk, die zulke mooie dingen over het Bataviaase Carnaval schreef — 't weet wel, dronken officieren, creperende Indonesië's en nog andere van die ten hemel schreiende contrasten in deze koloniale maatschappij — want deze lezers moeten toch voortgelicht blijven over de misdragingen van de Nederlandse imperialisten in Indië. En daar bleek Van Beers niet de geschikte man voor te zijn.

tussenruimte door de No's 2 tot en met 8. Als derde verliet ik de Dacota. Ik sprong, maar wat er in de eerste 3 en 4 seconden met mij gebeurde, kon ik me niet realiseren en heb dit ook bij geen enkele andere sprong weten vast te stellen, daar ik steeds met gesloten ogen sprong. Echter na een val van 3 a. 4 seconden voelde ik mij, na enkele korte stoten, zweven en de ogen openende, zag ik ver boven mij de Dacota en beneden mij de aarde.

Van dat moment af voelde ik me safe tot ongeveer 30 meter boven de grond, want toen kwam weer de angst over mij voor het neerkomen op de grond. Vervolgens sprongen wij van 250 meter tot 350 meter hoogte uit het toestel en deze afstanden werden afgelegd in een val van 16 tot 22 seconden. Alle sprongen zijn voor mij vrijwel aan elkaar gelijk geweest, steeds zonder ongelukken maar ook steeds met dezelfde grote spanning. Het neerkomen op de grond was voor mij bij iedere sprong weer anders. De oorzaak hiervan is dat ik eenmaal op 'n zandvlakte, eens in sawah's en eens in een klappertuin terecht kwam, terwijl de andere sprongen op speciale droppingsvelden werden gemaakt, echter met dit verschil, dat enkele sprongen onder minder gunstige weersomstandigheden waren uitgevoerd. Ook de tennis wa- ren niet steeds dezelfde in onze diverse cursussprongen. Dit leverde hierdoor ledere pajoeng-duiker ook steeds weer nieuwe ervaringen bij zijn sprong op. Voor diegenen, die er belang in stellen nog het volgende: Er werden, tijdens mijn opleiding, twee soorten parachutes gebruikt en wel:

a) voor het springen van militaireren die, met volledige uitrustings, meer dan 100 kg. wogen;

b) voor het springen van militaireren die, met volledige uitrusting, minder dan 100 kg. wogen.

De onder a) genoemde parachutes hebben een diameter van 34 voet en static-line van 40 meter.

De onder b) genoemde parachutes hebben een diameter van 28 voet en static-line van 35 meter.

De meest gebruikelijke parachutes, welke altijd van de beste soort zijde zijn vervaardigd, zijn wit. Daan- ven werden ook nog gekleurde (blauw, zwart, groen en camoufla- ge) parachutes voor speciale doelein- den gebruikt.

F.J.B.

meeste zijn uit ouk inuutbaar, zij zijn gemaakt niet door een gewo- ne smid, maar door een Empoe, die na lang vasten en bidden con- tact had verkregen met de gees- tenwereld en daarna de kris had vervaardigd door het ijzer tussen duim en wijsvinger te vormen. Door deze bewerking bracht hij als het ware de geest over in het voorwerp dat van nu af als be- zield geldt.

Vooral twee soorten kriszen ge- nieten bijzondere roem. Ten eerste die uit het rijk van Pejajaran, die volgens de legende de eerste ko- ning van Java zou zijn geweest en wiens rijk in West-Java gelegen was. Het zou de voortloper zijn ge- weest van het later (1135-1222) zo machtige koninkrijk van Kediri. De kriszen, welke uit dit rijk stam- men, brengen echter volgens den Javaraan onheil aan den bezitter. Deze gedachte leeft ook nog in het in de Preanger gebruikelijke spreekwoord van den Setan Pe- jajaran. Setan is duivel (satan).

Uit het in 1293 gegronde rijk van Madjapahit stamt een ander soort kris die zeer gewild is en zegenrijk voor den bezitter. Onder de ouden van dagen zijn experts in de beoordeling van de kris, die aan het maaksel kunnen zien in welke tijd en door welke Empoe het wapen is vervaardigd. Zij zien dit hoorzakelijk aan de lijnen (pamor) in het lemmet die zij lezen zoals een dactyloscoop de lijnen van de vingers. Voor den eigenaar van zo'n possaka-kris is zijn bezit een bezield wezen. Met grote zorg en eerbied bewaart hij het kleinood. Elke Donderdag- avond haalt hij het voorzichtig uit de schede en brengt ermee de heilige groet door het wapen even boven zijn voorhoofd te houden. Daarna houdt hij het wapen bo- ven de pendoepa, het comfoor waarop wierook wordt verbrand, en vervolgens bestrooit hij de kris met bloemen, welke zijn bedoeld als een maaltijd voor den geest. Weer wordt de heilige groet (sem- bah) gebracht alvorens de kris weer op te bergen in de schede.

Optimisten, die zeggen: 't duurt nog maar kort.....
Brieven naar huis: maak je nog maar niet bij!
In negentien-zoveel hoor je wel eens meer van mij!
Loze geruchten, waar ieder iets van gelooft,
Iets van verwacht, tot de hoop wordt gedooft.
Slechte wegen, patrouilles, urenlange wacht,
Afmattende stite van een zwoele tropennacht.....
Traag-kruipende dagen, geen nieuws in de krant,
Inde een chaos..... steden en dorpen in brand,
En toch blijft het wenken van het kleine verrij land.

S. de Vries
O.-2-6 P.I.

Ton van Beers.

Ton van Beers was de eerste jour- nalist, die de moeite nam Semarang eens wat nauwkeuriger te bekijken. Hij heeft ruim een week door het gebied van de Brigade gezwoven en zich vele ortenden gemaakt door zijn meenonen met de soldaten en zijn zo geheel met onze mening kloppen- de kijkt op de Indonesische kwestie.

Tot grote verrassing van allen ble- ken vaderhand de artikelen, die hij over Indië schreef een geheel andere geest te ademen. Dit is hem zeer kwijt genomen, maar — zoals ach- teraf bleek — was het niet zijn schuld, maar die van zijn krant, „Het VRIJJE Volk“, die een vegenwaardig idee van VRIJHEID bleek te hebben.

Wij gachten het dan ook niet meer dan billijk het volgende artikel uit het Bataviasche „Dagblad“, waarin de- ze geschiedenis wordt verteld, onder de aandacht van onze lezers te bre- gen.

„Het Vrije Volk“ orgaan van de Partij van de Arbeid had in Indië een correspondent, Ton van Beers, een kundig en eerlijk journalist. Van Beers hield zich vooral op onder het leger, waarvan hij een warm vriend was. Hij kende de wensen en verlan- gens van onze jongens als weinigge andere buitenspaanders. Hij trok met ze op, deelde lief en leed van hun leven. Zijn competentie om over on- ze strijkrachten te schrijven was dan ook onbetwistbaar. Van Beers zond verscheidene correspondenties naar zijn blad in Holland, waarin hij de dingen beschreef zoals hij ze zag en hoorde, zoals ze anderzad zijn, want deze journalist houdt niet van sentimentale overdrifvingen noch van kottieke vormgeving in zijn artikle- len. Hij wilde deze zo objectief mo- gelijk houden.

Maar dit was niet in den zin van zijn lashedbers. Die wilden het heel

anders. Zij hadden hem toch niet uit- gezonden om een correspondentie te leveren, die volstrekt onpartijdig zou zijn. Neen, dat was gezinszins de be- doeling geweest. Goede dingen van onze jongens te schrijven, hen voor te stellen als pacificators, als wel- doeners voor grote groepen der ge- terroriseerde bevolking, dat was niet volgens het politieke recept van „Het Vrije Volk“.

Met de bleven van Van Beers wist dit blad eigenlijk geen raad. Of ja, het geval was toch niet zo heel moeilijk op te lossen, het was zelfs heel eenvoudige. Men had toch een pollood bij de hand, dat zich zeer gewillig leende voor het aanbrengen van wijzigingen of het schrappen van hele passages, waardoor het artikel een geheel andere tendenz kreeg dan die, welke de schrijver er in had willen leggen. De correspondentie werd dus eerst behoorlijk politiek aangepast aan de smaak en de over- tuiging van het milieu, waarvoor het bestaand was alvorens zij in de krant verscheen.

Doch Van Beers is een man niet karakter, die dit nu, nam. Dus be- dankte hij voor de eer om hier langer te zitten en zijn correspondenties op deze wijze te zien verninkt en „ge- zuiverd“. Hij ging heen, vertrok weer naar huis als een zwaar gedes- illusioneerd man. En misschien zal „Het Vrije Volk“ de vacature wel doen vervullen door een Pleter t. Hoem of meneer Van Ranvijli, die zulke mooie dingen over het Bata- viase Caranaal schreef — 't weet wel, dronken officieren, creperende Indonesiërs en nog andere van die ten hemel schreiende contrasten in deze koloniale maatschappij — want deze lezers moeten toch voorgelicht blijven over de misdragingen van de Nederlandse imperialisten in Indië. En daar bleek Van Beers niet de ge- schikte man voor te zijn.

Uitslagen behoudighheids-wedstrijden 2-RRVA op 8 October '47

- 15 Cwt.
1. Blok — Kpl. Bouwhuizen 70 sec. 1 strafp.
 2. Hoogzaad — Jansen, H. 75 sec. 1 strafp.
 3. Weenik — Broeders 80 sec. 1 strafp.
 4. Steenhuis — Verzijl 75 sec. 3 strafp. (na loting met Verbeek — Gestkus)
- Trekkers.**
1. Kuiften — Loyson 75 sec. 1 strafp.
 2. Schroer — Hornhout 80 sec. 2 strafp.
 3. Jansen, W. — Rutterkamp 80 sec. 2 strafp.
- Jeeps.**
1. Vullings — Kerkhof 75 sec. 3 strafp.
 2. Kaptein Huuman — v. Schie 65 sec. 5 strafp.

Jeep met plank.

1. Wm. Gijbe 60 sec. 1 strafp.
2. Schoutman 65 sec. 1 strafp.

NICHOLLS.

Iemand van de Tijger-redactie stelde mij plotseling de vraag waarom ik nu juist Clown geworden was. Waarom geen loodgoleter of journa-List? Zonderling genoeg moest ik op deze vraag antwoorden dat ik mijn „clowns-schap" koos als..... gezins-zing.

Toen ik nog het slungelige jonger-tje was dat met alle geweld vliege-nier of autorenmier wilde worden, net als julle allemaal op die leeftijd, te-kende ik te pas en te onpas mijn eigen fantasiën op alles wat er maar omgaf: mijn vingert klavert, Menige gastje van mijn oven was daar het gevolg van. Toch kwam ik hierdoor, na mijn H.B.S.-tijd, op de Academie voor Beeldende Kunst terecht waar ik mode-, reclame- en illustratieke-ken leerde. Op tijd wipte ik over naar de Nederlandse Dagbladders en ging mijn talenten daar botvieren op kinderverhalen, advertentie's en het illustreren van kook- en bakpraatjes. Ik hield dit vol tot 10 Mei 1941, tweemaal onderbroken voor militaire dienst en mobilisatie (gedurende welke perioden de rust op het atelier enigzins terugkeerde). Op deze tiende Mei 1941 werd mij door de Gestapo pension aangeboden in het concentratiekamp Oranienburg in Duitsland waar ik werkelijk met goed fatsoen niet af kon. Trouwens wie illegaal A zegt kan verwachten dat hij uitgenodigd wordt om ach-ter een stevige, hoge muur B te zeggen. Per ongeluk ging ik in Ora-nienburg niet dood en werkte in t-kamp mee aan de geheime Holland-se avondjes samen met Fritz Hirsch en later Jan Lemare Jr. Het was logisch dat ik ging snellekenen. Vier jaar bleef ik in deze culturele inrich-ting en toen iedereen dacht dat ik dood was heb ik mij door de Ame-rikaanse 8ste Divisie laten bevrijden. Na mijn terugkeer in Holland heb ik serieuus geprobeerd om weer rustig stofzuigers, mantelpakjes en huzar-rensartjes te tekenen tot leering en stichting van het courantelezend publiek. Het lukte mij echter niet meer, ik had te veel „spuitwater" binnen in mij gekregen. Ik presteer-de het niet meer om doodtraam op een tekensteltjer plaatjes te zitten tekenen. Ik ontplofte. Ik werd ar-tist. Mijn sneltekenennummer uit het kamp werd „aangekleed" en van een hoop chromomikkel voorzien en ik werd steeds voor mijn plezier ondanks dat het mijn beroep geworden is. Tenslotte heeft iedereen zijn hobby's. De een verzameld postzegels of siga-renbandjes, een ander kweekt cactus-sen of bloemenkool en er zijn ook lie-den die een heleboel schmilkt op hun

snuit smeren en op het toneel een beetje frassen gaan verkopen. Ge-lukkig voor deze laatste categorie zijn er altijd mensen geweest die voor hun idiotherie veel geld betaal-den.

De tweede vraag die mij gesteld werd luidde „Waarom ga je nu juist in het warme Indië als clown optreden?". Hierop kan ik kort en goed antwoorden „omdat onze jon-gens toevallig niet in de konde Noordpool zijn gaan zitten". Toen ik voor de NIWA naar Indië loog om zes maanden langs de posten te trekken wist ik dat er de nodige consequentie's aan verbonden wa-ren. Ik wist dat ik menig zweedtrijp-peltje zou laten (het werden liefs), ik wist dat ik niet in een comforta-bele nieuwe Studebaker zou rond-reizen en dat in de Indische wegen hier en daar wel eens een knuifje zit. Ik heb in het djongos-kamertje op een tampa'tje gepit en raakte in een „ink" gebied verzeld waar mij wel eens de kogels om de oran flo-ten. Gelukkig schieten de meeste pellopers mis. Ik wist echter ook hoe de jongens op hun posten op een echte Hollandse avond zitten te wachten en hoe jofel ze het vinden dat je toch komt ondanks alles. Ik heb ook gemeten in Indië van mooie dingen. In Zuid-Celebes zag ik de prachtigste panoramas maar het mooiste panorama voor mij is vanaf het toneel de gezichten te zien van een paar honderd Hollandse jongens die lol hebben. Jullie smuten maken dat iemand in het warme Indië voor clown gaat spelen.

Nicholls.

Protestants-Geestelijke Verzorging.

Vertrek Majoor Ds. J. Jonker aankomst Kapl. Ds. A. M. Brouwer.

In plaats van Majoor Ds. J. Jonker, die overgeplaatst is naar de Divisie te Semarang, is nu Kapl. Ds. A. M. Brouwer als bri-gadeveldprediker van de T.-Bri-gade te Salatiga gekomen.

Spreekuur:

Het spreekuur van Ds. A. M. Brouwer is iedere Dinsdagavond in de B-Mess.

Kerkdiensten.

Afwisselend zullen Ds. Brouwer en Ds. Teding van Berkhout de diensten waarnemen in Salatiga en Ambarawa.

De diensten te Salatiga hebben plaats op de gewone uren, 9.00 en 10.30 uur.

Te Ambarawa zullen zij per ba-taljonsorder worden bekend ge-maakt.

Zakenhuisdienst.

Iedere Zondagavond zal ver-aan om 19.00 uur een godsdienst-oeffening plaats vinden in de car-tine van de Hulpverbandplaats.

Een Javaan maakt zijn toi...

Het oude verdwijnt.

Ik wil u in het volgende graag een beschrijving geven van de wijze, waarop de Javaanse man de Javaanse vrouw zich kleden. Ik zou voor vele gevallen moeten zeggen, zich plaatsen te kleden, want ook op Java markt men hetzelfde verschijnsel, dat men in Nederland kan waarnemen, name-lijk dat de oude traditionele kle-derdrachten hoe langer hoe meer beginnen te verdwijnen. Men gaat

geheel of gedeeltelijk Europese kleding dragen, ofwel omdat deze gemakkelijker is in het gebruik, of omdat men het voornameer vindt gekleed te gaan zoals de mensen in de stad. Zo draagt het boeren-meisje in Nederland niet langer de fraai-geplooidde poffer waarmee haar moeder nog trots was, maar een van die koekebakkersprodu-ten, welke haar zusters in de stad „hoeg" noemen. Onder de huidige omstandigheden spreekt natuur-lijk de nood een ernstig woord mee. De Javaanse vrouwen lopen heus niet in gonzesakken, omdat dit de draacht is, die zij van oudsher heb-ben geleerd, maar alleen omdat er niets anders meer is. Ook de door het Rode Kruis verstrekte Unra-kleding beantwoordt niet aan de inheemse mode, maar het is beter dan niets en hierdoor looft menige vrouw voor het eerst in Europese draacht.

Men ziet echter de oorspronke-lijke draacht in deze streken nog vaak genoeg om de nieuwsgierig-heid te wekken, hoe al deze kle-dingstukken nu heten en door wie ze gedragen worden. Ik zal het daarbij deze keer niet hebben over het hatikken of het wewen.

Daarover liever volgende week.

Kain en sarong.

De voornaamste kledingstukken zijn de kain en de sarong, die worden gebruikt om het onderlijf en de benen te bedekken. De kain is eigenlijk niet veel anders dan een grote lap stof. De normale afmetingen zijn 2,50 meter bij een breedte van 1,05 tot 1,10 meter.

Hij wordt zowel door mannen als vrouwen gedragen. Er is echter een draagwijze, die enkel slaat de kain slechts eenmaal om en vouwt de overtollige stof in plooiën voor het lichaam. De een-voudige man uit de desa maakt enkele brede plooiën, de voorna-mere Javaan laat de kain in vele smalle plooiën vallen. De vrouw daarentegen slaat de kain meerde-re malen glad, aansluitend om haar lichaam.

De sarong is eigenlijk een soort koker van stof, die passend is ge-maakt voor de lichaamsomvang; het woord sarong betekent ook „omhulsel". Hij heeft dus enige overeenkomst met een rok. In Midden-Java wordt de sarong eigenlijk alleen door vrouwen ge-dragen, terwijl het in West-Java de algemene draacht is. De invoed van de grote steden heeft echter gemaakt, dat hier de sarong ook als kledingstuk voor mannen in de mode kwam. Vaak ziet men de sarong door mannen om het bovenlijf dragen als bescherming tegen de koude.

Elke streek heeft zijn eigen kleuren en patronen. Er zijn ook patronen, die alleen door de vor-sten gedragen mogen worden. In West-Java zijn de kleuren over het algemeen donker en feller dan in Midden-Java. Op Ambon dra-gen allen de vrouwen kain of sa-rong en dan meestal zwart. Ook op Java komen éékleurige kains voor. De meest gebruikte is de kain wedel, die indigoblaauw is. Hij wordt vooral door gehuwde en oude vrouwen gedragen en is ge-makkelijk bij het werk, omdat hij niet zo gauw vuil wordt. Een jong-meisje zal er echter niet aan der-ken in zo'n somber gewaad te gaan lopen.

Slendang: kember, gondong.

Tot het oostuum van de vrouw behoort verder de slendang. Dit is een langwerpige lap met de nor-male afmetingen van 2,50 meter bij 30 tot 50 c.m. Zij wordt gebruikt als kledingstuk om rond t boven-lijf te wikkelen en heet dan „kem-ber". Daarnaast kennen wij allen het gebruik van de slendang voor het dragen van kinderen en alle mogelijke andere lasten. Dit is de „gondong".

Zij.

De vrouw heeft voor deze gele-genheid haar kleurigste kain om de slanke leden gevouwen. Als ik beter op de hoogte was, zou ik kunnen zien of deze mooie doek afkomstig is van de beremde fa-brieken van Pekalongan of mis-schien uit Banjoemas of Djokja. Om haar borsten heeft zij een bij-passende slendang geslagen. Als het goed is, moeten immers kain en slendang een stel (Sawit) vor-men. Om haar middel slaat ze nu een blauwe, brede band, de saboek. Nu nog de „klambl" of „kabaya", zoals het in het maleis heet, een klein jasje van dunne stof, dat met een gouden speld gesloten wordt. De kabaja is niet van kant; dat is een draacht, die alleen bij Chinese vrouwen of Javaansen die met een Europeaan of Chinees ge-huwd is, gebruikt wordt.

Een hoed is niet nodig, de glan-zende hardos, nog glanzender ge-maakt door klapperolie met geur-ge bloemen vloeit over de hardos. Het is een hoed, die zij voor-denken vaak een bloem in de wrong gestoken maakt haar hoofdloof af.

Hij.

Ondertussen is de man ook met zijn toilet begonnen. Hij is er wat later mee en heeft eerst nog wat werk gedaan. Ook hier is de erva-ring al doorgedrongen dat een vrouw drie maal zo lang werk heeft als de man. Snel slaat hij over zijn korte broek de kain. Met zijn linkerhand houdt hij het ene uiteinde voor zijn lijf vast en vouwt dan handig de grote plooiën voor zijn lichaam. Zij worden vast-gehouden door een geborduurde band, die strak om t middel sluit (Saboek). In de band, midden op de rug steekt hij zijn kris. Dan trekt hij zijn klambj aan een kort tot de heupen reikend jasje van donkere stof, van voren met kno-pen gesloten. Achter laat het de saboek met de kris vrij. Nu nog de „iket", de hoofddoek die het-zelfde patroon moet hebben als de kain en daarmee een sawit vormt. De grote doek van een meter in het vierkant wordt tot een drie-hoek gevouwen en dan zo om het hoofd geslagen, dat een der pun-ten op het voorhoofd valt. Onze Javaan is bijnaar nog niet zo modern, dat hij een „blankon" draagt, een hoofddoek, die tot een soort muts vernaaid is.

En nu zijn ze gereed voor de grote reis. Wij laten hen rustig stapen op hun blote voeten. Vol-gende keer zullen we hun kleding eens wat nader beschouwen en vooral de klemmende vraag:

Ratik of Tjag?

Sempro.

„clowns-schap" koos als..... gezin- zing.

Toen ik nog het slungelige jongetje was dat met alle geweld vliegenier of autorenner wilde worden, net als julle allemaal op die leeftijd, tekende ik te pas en te onpas mijn eigen fantasien op alles wat er maar was: mijn vingers kwamen Menige vader om mijn oren was daar het gevolg van. Toch kwam ik hierdoor, na mijn H.B.S.-tijd, op de Academie voor Beeldende Kunst terecht waar ik mode-, reclame- en illustratieketenen leerde. Op tijd wipte ik over naar de Nederlandse Dagbladders en ging mijn talenten daar botvieren op kinder verhalen, advertentie's en het illustreren van kook- en bakpraatjes. Ik hield dit vol tot 10 Mei 1941, tweemaal onderbroken voor militaire dienst en mobilisatie (gedurende welke perioden de rust op het atelier enigszins terugkeerde). Op deze tiende Mei 1941 werd mij door de Gestapo pensioen aangeboden in het concentratiekamp Oranienburg in Duitsland waar ik werkelijk met goed fatsoen niet af kon. Trouwens wie illegaal A zegt kan verwachten dat hij uitgenodigd wordt om achter een stevige, hoge muur B te zeggen. Per ongeluk ging ik in Oranienburg niet dood en werkte in 't kamp mee aan de geheime Hollandse avondjes samen met Fritz Hirsch en later Jan Lemaire Jr. Het was logisch dat ik ging sneltakken. Vier jaar bleef ik in deze culturele inrichting en toen iedereen dacht dat ik dood was heb ik mij door de Amerikaanse 8ste Divisie laten bevrijden. Na mijn terugkeer in Holland heb ik seriëus geprobeerd om weer rustig stofzuigers, mantelpakjes en huizenstaples te tekenen tot lezing en stichting van het courantenlezend publiek. Het lukte mij echter niet meer, ik had te veel „spuitwater" binnen in mij gekregen. Ik presteerde het niet meer om doodkalm op een tekenatelier plaatjes te zitten tekenen. Ik ontloofte. Ik werd artist. Mijn sneltakkennummer uit het kamp werd „aangekleed" en van een hoop chromoniktal voorzien en ik werd Nicholls. Eet optreden doe ik nog steeds voor mijn plezier ondanks dat het mijn beroep geworden is. Tenslotte heeft iedereen zijn hobby's. De een verzameld postzegels of sigarenbandjes, een ander kweekt cactus-ten of bloemkool en er zijn ook lieden die een heleboel schimk op hun

Protestants-Gestelijke Verzorging.

Vertrek Major Ds. J. Jenken
aankomst Kapl. Ds. A. M. Brouwer.

In plaats van Major Ds. J. Jonker, die overgeplaatst is naar de Divisie te Semarang, is nu Kapl. Ds. A. M. Brouwer als brigadereidprediker van de T.-Brigade te Salatiga gekomen.

Spreekuur:

Het spreekuur van Ds. A. M. Brouwer is iedere Dinsdagavond in de B.-Mess.

Kerkdiensten.

Afwisselend zullen Ds. Brouwer en Ds. Teding van Berkhout de diensten waarnemen in Salatiga en Ambarawa.

De diensten te Salatiga hebben plaats op de gewone uren, 9.00 en 10.30 uur.

Te Ambarawa zullen zij per bataljonsorder worden bekend gemaakt.

Ziekendienst.

Iedere Zondagavond zal van 19.00 uur een godsdienst-oefening plaats vinden in de eetruimte van de Hulpverbandplaats.

Een Javaan maakt zijn totiet

Het oude verdwijnt.

Ik wil u in het volgende graag een beschrijving geven van de wijze, waarop de Javaanse man de Javaanse vrouw zich kleden. Ik zou voor vele gevallen moeten zeggen „zich plachten te kleden", want ook op Java merkt men hetzelfde verschijnsel, dat men in Nederland kan waarnemen, namelijk dat de oude traditionele kladderdrachten hoe langer hoe meer beginnen te verdwijnen. Men gaat

De voornaamste kledingstukken zijn de kain en de sarong, die worden gebruikt om het onderlijf en de benen te bedekken. De kain is eigenlijk niet veel anders dan een grote lap stof. De normale afmetingen zijn 2,50 meter bij een breedte van 1,05 tot 1,10 meter.

Hij wordt zowel door mannen als vrouwen gedragen. Er is echter een draagwijze, die maar slaat de kain slechts eenmaal om en vouwt de overloppige stof in plooien voor het lichaam. De eenvoudige man uit de desa maakt enkele brede plooien, de voorname Javaan laat de kain in vele smalle plooien vallen. De vrouw daarentegen slaat de kain meerdere malen glad, aansluitend om haar lichaam.

De sarong is eigenlijk een soort koker van stof, die passend is gemaakt voor de lichaamsomvang; het woord sarong betekent ook „omhulsel". Hij heeft dus enige overeenkomst met een rok. In Midden-Java wordt de sarong eigenlijk alleen door vrouwen gedragen, terwijl het in West-Java de algemene draacht is. De invloed van de grote steden heeft echter gemaakt, dat hier de sarong ook als kledingstuk voor mannen in de mode kwam. Vaak ziet men de sarong door mannen om het bovenlijf dragen als bescherming tegen de koude.

Elke streek heeft zijn eigen kleuren en patronen. Er zijn ook patronen, die alleen door de vorsten gedragen mogen worden. In West-Java zijn de kleuren over het algemeen bouter en feller dan in Midden-Java. Op Ambon dragen allen de vrouwen kain of sarong en, dan meestal zwart. Ook op Java komen éékleurige kains voor. De meest gebruikte is de kain wedel, die indigoblauw is. Hij wordt vooral door gehuwde en oude vrouwen gedragen en is gemakkelijk bij het werk, omdat hij niet zo gauw vuil wordt. Een jongmeisje zal er echter niet aan denken in zo'n somber gewaad te gaan lopen.

kien jasje van annes stof, dat met een gouden spied gesloten wordt. De kabaja is niet van kant; dat is een dracht, die alleen bij Chinese vrouwen of Javaansen die met een Europeaan of Chinees gehuwd is, gebruikt wordt.

Een hoed is niet nodig, de glanzende hardos, nog glanzender gemaakt door klapperolie met geurige bloemen vermaakt, is de mooiste hoed, die zij zich denken kan, een bloem in de wrong gestoken maakt haar hoofdtoef af.

Hij.

Ondertussen is de man ook met zijn toilet begonnen. Hij is er wat later mee en heeft eerst nog wat werk gedaan. Ook hier is de ervaring al doorgedrongen dat een vrouw drie maal zo lang werk heeft als de man. Snel slaat hij over zijn korte broek de kain. Met zijn linkerhand houdt hij het ene uiteinde voor zijn lijf vast en vouwt dan handig de grote plooien voor zijn lichaam. Zij worden vastgehouden door een gejorduurde band, die strak om 't middel sluit (Sabboek). In de band, midden op de rug steekt hij zijn kris. Dan trekt hij zijn klamf aan een kort tot de heupen reikend jasje van donkere stof, van voren met knopen gesloten. Achter laat het de saboek met de kris vrij. Nu nog de „iket", de hoofddoek die hetzelfde patroon moet hebben als de kain en daarmee een sawit vormt. De grote doek van een meter in het vierkant wordt tot een driehoek gevouwen en dan zo om het hoofd geslagen, dat een der punten op het voorhoofd valt. Onze Javaan is blijbaar nog niet zo modern, dat hij een „blankon" draagt, een hoofddoek, die tot een soort muis vernaaid is.

En nu zijn ze gereed voor de grote reis. Wij laten hen rustig stappen op hun blote voeten. Volgende keer zullen we hun kleding eens wat nader beschouwen en vooral de klemmende vraag:

Ratk of Tjap?

Semplio.